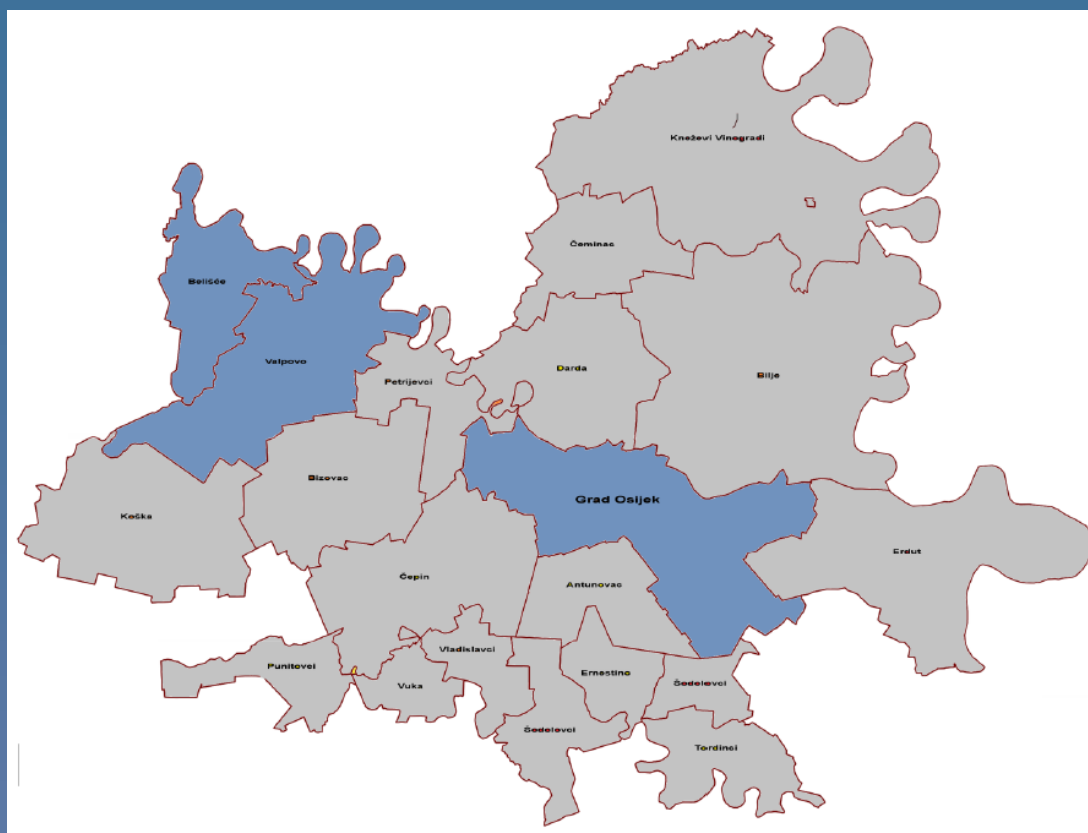


# ZAVRŠNO VREDNOVANJE

## Strategije razvoja Urbane aglomeracije Osijek do 2020.

### Završno izvješće



Prosinac 2024.

## SADRŽAJ

1. Kratki sažetak .....	3
2. Uvod .....	4
3. Kontekst vrednovanja.....	5
4. Metodološki pristup .....	7
5. Opis planskog dokumenta, mjera i proračuna .....	8
6. Odgovori na evaluacijska pitanja .....	12
7. Zaključci i preporuke.....	30

# 1. Kratki sažetak

Strategija razvoja Urbane aglomeracije Osijek do 2020. (SRUA Osijek) je planski dokument politike regionalnog razvoja kojim se određuju osnovni smjerovi razvoja, odnosno strateški ciljevi i prioritete održivog društveno – gospodarskog razvoja ovog područja, kao i sredstvo za usmjeravanje financijskih sredstava namijenjenih razvoju urbanog područja.

SRUA Osijek je izrađena sukladno Smjernicama za izradu strategija razvoja urbanih područja, praćenje njihove provedbe i vrednovanje iz 2015. godine, koje je izradilo Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije (MRRFEU).

Sastavni dio procesa procjene učinka planskog dokumenta je i vrednovanje nakon provedbe, koje se odvija nakon završetka provedbe planskog dokumenta te sažeto ponavlja (rekapitulira) i ocjenjuje cjelokupni planski dokument, prvenstveno njegov utjecaj/činak tj. njegovu djelotvornost i učinkovitost.

Postupak vrednovanja nakon provedbe SRUA Osijek trajao je od studenog do prosinca 2024.

Provedbom SRUA Osijek do 2020. godine ostvaren je značajan napredak prema postavljenim ciljevima i prioritetima, osobito u revitalizaciji brownfield područja, unaprjeđenju kulturne baštine i razvoju javne infrastrukture. Većina planiranih projekata uspješno je realizirana, a izrađena projektna dokumentacija za buduće projekte stvorila je temelje za daljnju provedbu strategije.

Realizirani projekti pozitivno su utjecali na kvalitetu života građana, povećali dostupnost turističkih i društvenih sadržaja te modernizirali energetske infrastrukture. Ipak, dugoročni učinci strategije još nisu u potpunosti mjerljivi, a za njihovo ostvarenje potrebno je dodatno vrijeme i kontinuirano praćenje.

Preporuke za budućnost uključuju intenzivnije praćenje pokazatelja, pravovremeno prilagođavanje akcijskih planova, rješavanje imovinsko-pravnih pitanja te osiguranje dodatnih financijskih izvora. Ove mjere omogućit će daljnji napredak i održivost razvojnih inicijativa i u novom programskom razdoblju.

## 2. Uvod

U teritorijalni obuhvat Urbane aglomeracije Osijek (dalje u tekstu: UA Osijek) ulazi 19 jedinica lokalne samouprave – tri grada i 16 općina: gradovi Osijek, Belišće i Valpovo te općine Antunovac, Bilje, Bizovac, Čeminac, Čepin, Darda, Erdut, Ernestinovo, Kneževi Vinogradi, Koška, Petrijevci, Punitovci, Šodolovci, Tordinci, Vladislavci i Vuka. Obuhvat urbane aglomeracije utvrđen je temeljem članka 14. stavka 4. Zakona o regionalnom razvoju (NN 147/14).

Odluka o konačnom prijedlogu obuhvata UA Osijek usvojena je na 21. sjednici Gradskoga vijeća Grada Osijeka 7. listopada 2015., a ministar regionalnoga razvoja i fondova Europske unije donio je 24. studenoga 2015. Odluku o ustrojavanju UA Osijek.

Temeljni institucionalni okvir, ali i suradnja među jedinicama lokalne samouprave i pristup upravljanju razvojem urbane aglomeracije, utvrđeni su sklapanjem Sporazuma o suradnji na izradi i provedbi Strategije razvoja UA Osijek do 2020. (dalje u tekstu: SRUA Osijek) između svih jedinica lokalne samouprave te osnivanjem Partnerskog vijeća (6. travnja 2016.).

SRUA Osijek usvojena je 27. studenog 2017. godine na 5. sjednici Gradskog vijeća Grada Osijeka, uz prethodno dobivena pozitivna mišljenja Partnerskog vijeća i Upravljačkog odbora urbane aglomeracije.

U skladu s člankom 48. Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 147/14, 123/17, 118/18) planski dokumenti politike regionalnoga razvoja podliježu postupku vrednovanja tijekom izrade, provedbe te nakon provedbe, a detaljniji postupak i metodologija vrednovanja politike regionalnoga razvoja uređuje se Pravilnikom o postupku i metodologiji vrednovanja politike regionalnoga razvoja (NN 121/15) te Smjernicama za uspostavu urbanih područja i izradu strategija razvoja urbanih područja za financijsko razdoblje 2021. - 2027., verzija 2.1 (rujan 2023.), u skladu s kojima se provodi i postupak vrednovanja SRUA Osijek.

Odluka o početku postupka vrednovanja nakon provedbe SRUA Osijek donesena je 9. prosinca 2024. od strane gradonačelnika Grada Osijeka, temeljem iznad navedene zakonske regulative. Za upravljanje postupkom vrednovanja imenovana je upravljačka skupina za provedbu vrednovanja koja broji 5 članova, a koju čine predstavnici Izvršitelja i Grada Osijeka kao Naručitelja.

Vrednovanje nakon provedbe odvija se nakon završetka provedbe planskog dokumenta te sažeto ponavlja (rekapitulira) i ocjenjuje cjelokupni planski dokument, prvenstveno njegov utjecaj/učinak tj. njegovu djelotvornost i učinkovitost.

Završno izvješće o provedenom postupku vrednovanja nakon provedbe SRUA Osijek strukturirano je sukladno Prilogu 1 Pravilnika o postupku i metodologiji vrednovanja politike regionalnog razvoja, koji propisuje preporučeni sadržaj završnog izvještaja o vrednovanju planskog dokumenta, a sastoji se od sljedeće strukture:

1. *Kratki sažetak*
2. *Uvod*
3. *Kontekst vrednovanja*
4. *Metodološki pristup*
5. *Opis planskog dokumenta, mjera i proračuna*
6. *Odgovori na evaluacijska pitanja*
7. *Zaključci i preporuke.*

### 3. Kontekst vrednovanja

Mehanizam integriranih teritorijalnih ulaganja (ITU) ima značajnu ulogu u razvoju urbanih i ruralnih područja unutar zemalja članica Europske unije. Njegova svrha je poticanje održivog urbanog razvoja, jačanje gradova kao pokretača gospodarskog napretka te promicanje suradnje između lokalnih i regionalnih vlasti, kao i jačanje administrativnih kapaciteta gradova.

U programskim dokumentima za financijsko razdoblje 2014.–2020. definirano je da će Republika Hrvatska mjere održivog urbanog razvoja provoditi putem mehanizma integriranih teritorijalnih ulaganja u okviru dva Operativna programa – Operativnog programa Konkurentnost i kohezija (OPKK) i Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali (OPULJP), iz tri različita Europska fonda – Europskog fonda za regionalni razvoj (EFRR), Kohezijskog fonda (KF) i Europskog socijalnog fonda (ESF).

Prvi korak u korištenju ITU sredstava je definiranje obuhvata urbanog područja, pri čemu se može uključiti i okolna ruralna područja, što je u skladu s ciljem jačanja urbanih-ruralnih veza, kako je definirano Teritorijalnom agendom EU-a 2020, koja je naglasila važnost ravnomjernog teritorijalnog razvoja kroz povezivanje urbanih i ruralnih sredina.

U tu je svrhu izrađena i SRUA Osijek, planski dokument regionalnog razvoja koji postavlja temeljne smjernice za razvoj, definirajući strateške ciljeve i prioritete održivog društveno-gospodarskog napretka ovog područja.

U skladu s člankom 48. Zakona o regionalnom razvoju, planski dokumenti politike regionalnoga razvoja podliježu postupku vrednovanja tijekom izrade, provedbe te nakon provedbe.

Prethodno vrednovanje provedeno je tijekom 2016. i 2017. godine, a provela ga je tvrtka Razbor d.o.o. sukladno Opisu posla za provedbu vrednovanja (Pravilnik o postupku i metodologiji vrednovanja politike regionalnoga razvoja (Narodne novine broj 121/15).

Ovo izvješće predstavlja završno izvješće o provedenom postupku vrednovanja nakon provedbe SRUA Osijek, sukladno planu vrednovanja i ugovoru koji je Grad Osijek sklopio s Izvršiteljem.

Osnovna načela vrednovanja su:

1. **Transparentnost** – podrazumijeva da je informacije/nalaze/preporuke dobivene postupkom vrednovanja potrebno podijeliti s dionicima kojih se očekivani rezultati planskog dokumenta neposredno tiču, kao i sa skupinama koje na osnovu rezultata postupka vrednovanja mogu naučiti nešto novo.
2. **Jasna metodologija** – vrednovanje treba slijediti jasnu metodologiju, oblikovanu na način koji omogućava prikupljanje svih relevantnih podataka za vrednovanje uspješnosti planskog dokumenta. Nužno je odrediti metode i način rada koji će se koristiti kako bi se odgovorilo na glavna pitanja u postupku vrednovanja.
3. **Planiranje vrednovanja** – podrazumijeva da se svako vrednovanje planira, uz obavezu izrade opisa poslova za provedbu vrednovanja, kako bi se definirala svrha i djelokrug vrednovanja, opisale metode koje će se koristiti, utvrdili resursi, potrebno vrijeme za provedbu vrednovanja i sl.
4. **Nepriistranost i neovisnost** – nepriistranost pridonosi kredibilitetu vrednovanja, a neovisnost pruža legitimitet donositeljima odluka i ograničava mogući sukob interesa u slučaju kada bi donositelji odluka i nositelji planskih dokumenata bili istodobno odgovorni za vrednovanje vlastitih aktivnosti. Ovaj se zahtjev odnosi na sve faze procesa

vrednovanja, od planiranja vrednovanja, izrade opisa posla za provedbu vrednovanja do odabira izvršitelja vrednovanja.

5. **Vidljivost i širenje rezultata** – vidljivost je obilježje kojim se osigurava da javna politika u svoje mjere uključi aktivnosti informiranja i sustavno širenje informacija o rezultatima koje je neophodno radi unapređenja planiranja i provedbe aktivnosti. Završni izvještaj o vrednovanju treba biti javno dostupan.

Ciljevi vrednovanja uključuju pružanje pravovremenih i relevantnih osnova donositeljima odluka prilikom određivanja prioriteta politike regionalnoga razvoja, donošenja odluka na razini strateškog planiranja i donošenja planskih dokumenata te prilikom utvrđivanja novih intervencija, zatim kontinuirano unapređivanje javne politike korištenjem rezultata vrednovanja, osiguranje transparentnosti i odgovornosti za korištenje javnih sredstava te učinkovitu raspodjelu sredstava između intervencija i između pojedinih stavki iste intervencije na temelju procjene njihovih budućih učinaka kao i na temelju prethodnog iskustva u provedbi istih ili sličnih aktivnosti.

## 4. Metodološki pristup

Vrednovanje nakon provedbe odvija se nakon završetka provedbe planskog dokumenta te sažeto ponavlja (rekapitulira) i ocjenjuje cjelokupni planski dokument, prvenstveno njegov utjecaj/činak tj. njegovu **djelotvornost** i **učinkovitost**.

Vrednovanje se obavlja temeljem Pravilnika o postupku i metodologiji vrednovanja politike regionalnoga razvoja (NN 121/15) i Smjernica za uspostava urbanih područja i izradu strategija razvoja urbanih područja za financijsko razdoblje 2021. – 2027. (MRRFEU, Verzija 2.1, rujan 2023.).

Za provedbu vrednovanja utvrđuju se **kriteriji vrednovanja**, odnosno isti su propisani Pravilnikom o postupku i metodologiji vrednovanja politike regionalnoga razvoja (NN 121/15) kako bi se omogućila komparativna analiza svih razvojnih dokumenta u sustavu strateškog planiranja na nacionalnoj razini. U skladu s fazom vrednovanja, odnosno činjenicom da se ovdje radi o vrednovanju nakon provedbe SRUA Osijek, korišteni su sljedeći kriteriji vrednovanja:

- **Važnost** (relevantnost) – provjerava se jesu li ciljevi i prioriteti planskog dokumenta utemeljeni na stvarnim potrebama i razvojnim potencijalima odnosno do koje mjere su ciljevi programa opravdani u odnosu na potrebe.
- **Djelotvornost** (efektivnost) - uspoređuje se što je ostvareno u odnosu na planirano odnosno do koje mjere su ciljevi ostvareni te do koje mjere se očekuje da će se ostvariti.
- **Usklađenost** (koherentnost) – uključuje unutarnju i vanjsku usklađenost planskog dokumenta, odnosno logiku strategije; utvrđuje se jesu li odabrani prioriteti i mjere komplementarni i povezani; je li planski dokument u skladu s relevantnim nacionalnim odnosno regionalnim strategijama/dokumentima (ovisno o planskom dokumentu). Vanjska usklađenost podrazumijeva usklađenost između ciljeva planskog dokumenata s ciljevima drugih javnih intervencija koje su s njim povezane. Unutarnja usklađenost podrazumijeva usklađenost ciljeva planskog dokumenta. Unutarnja povezanost implicira da postoji hijerarhija ciljeva, s time da hijerarhijski niži ciljevi logično doprinose ostvarenju viših ciljeva.
- **Učinkovitost** (efikasnost) – podrazumijeva postizanje željenog rezultata s minimalnim troškovima, odnosno postizanje najboljeg rezultata za danu razinu resursa.
- **Održivost** – ocjenjuje mjeru u kojoj je izgledno da će učinci intervencije trajati nakon što ona završi, odnosno razmatra se jesu li rezultati, uključujući institucionalne promjene, trajni te može li se pretpostaviti da će biti trajni.

U postupku vrednovanja tijekom izrade SRUA Osijek koristile su se uobičajene metode i alati koji su vezani za načela vrednovanja. Njihova primjena omogućila je nepristranost rezultata vrednovanja i olakšala realizaciju svrhe vrednovanja. Korištene metode su sljedeće:

- Analiza dostupnih podataka socio-ekonomskog konteksta
  - Desk analiza popratnih strateških dokumenata, literature i informacija relevantnih za izradu SRUA Osijek – korištenje podataka iz sekundarnih izvora
  - Analiza dostavljenih sastavnih dijelova SRUA Osijek
- Analiza ostvarenja planiranih projekata i pokazatelja
  - Analiza Izvješća o rezultatima provedbe SRUA Osijek za 2023. godinu
  - Analiza podataka o ostvarenju projekata i pokazatelja dostavljenih od strane Grada Osijeka
- Kontinuirana komunikacija s Gradom Osijekom kao nositeljem izrade SRUA Osijek.

## 5. Opis planskog dokumenta, mjera i proračuna

UA Osijek sa središtem u Gradu Osijeku formirana je temeljem kriterija postotka dnevnih migracija prema centru aglomeracije – područje prema kriteriju udjela više od 30% dnevnih migracija prema centru urbanog područja, postotka dnevnih migracija prema centru aglomeracije – područje prema kriteriju udjela od 15% dnevnih migracija učenika i studenata, i prostornoga kontinuiteta Urbane aglomeracije.

SRUA Osijek do 2020. sadrži osam poglavlja. Prvi dio dokumenta pokriva sažetak i teritorijalnu pokrivenost. Slijedi poglavlje analiza stanja koje je podijeljeno na društvo, gospodarstvo i urbano okruženje. Prepoznavanje razvojnih potreba i potencijala opisuje se u poglavlju 3 (odnosno 4, jer poglavlja kreću od nule). Strategija uključuje poglavlje strateški okvir (razrađuje se konceptualizacija strateškog okvira, vizija, ciljevi, razvojni prioriteti i mjere), zatim slijedi poglavlje o provedbi SRUA Osijek, s financijskim i institucionalnim okvirom, popisom strateških projekata i akcijskim planom te komunikacijskom strategijom za provedbu strategije. Na samom kraju dokumenta opisani su sastav i struktura Partnerskog vijeća, horizontalna načela koja su poštivana pri izradi SRUA Osijek te sažetak izvješća o provedenom postupku prethodnog vrednovanja.

Vizija SRUA Osijek glasi:

*„Integrirani prostor konkurentnog gospodarstva, održivog razvoja i kvalitetnog življenja građana koji ostvaruju svoje razvojne potencijale.“*

Ostvarenje navedene vizije planirano je kroz postizanje tri cilja:

1. Povećati kvalitetu života stanovnika urbane aglomeracije,
2. Stvoriti pozitivno okruženje za razvitak gospodarstva, i
3. Uspostaviti čisto, energetski učinkovito i povezano urbano okruženje.

Za doprinos ostvarenju postavljenih strateških ciljeva u SRUA Osijek određeno je 12 prioriteta i 30 mjera, kako slijedi:

### **Razvojni prioritet 1.1. Unaprijediti kvalitetu i relevantnost obrazovnog sustava**

- Mjera 1.1.1. Povezivanje obrazovnih institucija s gospodarstvom, osnaživanje obrazovnih institucija i jačanje njihove prepoznatljivosti
- Mjera 1.1.2. Poticanje nezaposlenih na nastavak školovanja, prekvalifikacije i osposobljavanja te poticanje cjeloživotnog obrazovanja

### **Razvojni prioritet 1.2. Uspostaviti sustav obrazovanja i zapošljavanja mladih**

- Mjera 1.2.1. Obučavanje i usavršavanje vještina u skladu sa zahtjevima tržišta rada
- Mjera 1.2.2. Poticanje zapošljavanja i samozapošljavanja mladih

### **Razvojni prioritet 1.3. Unaprijediti sustav socijalnih i zdravstvenih usluga**

- Mjera 1.3.1. Jačanje multisektorske suradnje na uspostavljanju sustava deinstitucionalizacije
- Mjera 1.3.2. Razvitak i provedba programa za pomoć ranjivim skupinama
- Mjera 1.3.3. Ulaganja u socijalnu infrastrukturu i socijalne inovacije
- Mjera 1.3.4. Razvoj programa prevencije te promicanje zdravog načina života



### **Razvojni prioritet 2.1. Unaprijediti poduzetničku infrastrukturu i usluge**

- Mjera 2.1.1. Ulaganja u poduzetničku infrastrukturu
- Mjera 2.1.2. Jačanje pozitivne poduzetničke klime i umrežavanje dionika aktivnih u poduzetništvu

### **Razvojni prioritet 2.2. Valorizirati kulturnu baštinu u funkciji gospodarskoga rasta**

- Mjera 2.2.1. Razvitak integriranih programa valorizacije i gospodarenja kulturnom baštinom te priprema projektne dokumentacije
- Mjera 2.2.2. Rekonstrukcija, revitalizacija i aktiviranje objekata kulturne baštine u javne i gospodarske namjene
- Mjera 2.2.3. Umrežavanje dionika u turizmu i povezivanje programa kulture s turističkom ponudom

### **Razvojni prioritet 2.3. Razvijati proizvode i usluge veće dodane vrijednosti**

- Mjera 2.3.1. Podrška MSP u okviru proizvodnje hrane i ekologije
- Mjera 2.3.2. Poticanje razvoja ICT-ja i kreativne industrije
- Mjera 2.3.3. Poticanje razvitka proizvodnih i uslužnih djelatnosti veće dodane vrijednosti

### **Razvojni prioritet 3.1. Unaprijediti sustav vodoopskrbe i odvodnje**

- Mjera 3.1.1. Izgradnja, rekonstrukcija i poboljšanje vodno komunalne infrastrukture
- Mjera 3.1.2. Izrada stručne i projektne dokumentacije za izgradnju, rekonstrukciju i poboljšanje vodno komunalne infrastrukture

### **Razvojni prioritet 3.2. Uspostaviti integrirani sustav gospodarenja otpadom**

- Mjera 3.2.1. Unaprjeđenje, razvitak i izgradnja infrastrukture za održivo gospodarenje otpadom u svim JLS na urbanom području
- Mjera 3.2.2. Sanacija neuvjetnih i ilegalnih odlagališta otpada

### **Razvojni prioritet 3.3. Održivo upravljanje i očuvanje okoliša**

- Mjera 3.3.1. Provedba mjera praćenja i zaštite od onečišćenja sastavnica okoliša (voda, tlo i zrak)
- Mjera 3.3.2. Održivo upravljanje prirodnom baštinom u funkciji razvoja gospodarstva
- Mjera 3.3.3. Promicanje energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije

### **Razvojni prioritet 3.4. Povećati učinkovitosti toplinarstva**

- Mjera 3.4.1. Unaprjeđenje i revitalizacija toplinskoga sustava
- Mjera 3.4.2. Integracija obnovljivih izvora energije u toplinski sustav

### **Razvojni prioritet 3.5. Povećati iskoristivost postojećih zemljišta i brownfield lokacija**

- Mjera 3.5.1. Dovršetak procesa razminiranja i stavljanje zemljišta u gospodarsku funkciju
- Mjera 3.5.2. Priprema, rekonstrukcija, revitalizacija i aktiviranje brownfield lokacija u javne i gospodarske namjene

### **Razvojni prioritet 3.6. Unaprijediti povezanost unutar aglomeracije**

- Mjera 3.6.1. Poboljšanje gradske mobilnosti korištenjem vozila javnog prijevoza s niskom razinom CO<sub>2</sub>
- Mjera 3.6.2. Ulaganja u e-prijevoz

- Mjera 3.6.3. Izgradnja i povezivanje biciklističkih staza na području aglomeracije

U svrhu provedbe SRUA Osijek, inicijalno je planirano 7 strateških projekata:

1. IT park
2. Polivalentni prostori za jačanje podrške gospodarstvu UA Osijek
3. Zamjena spojenog vrelovoda TE-TO do toplane Pogona Osijek
4. Centar za posjetitelje Tvrdā
5. Razvoj i unaprjeđenje osječke Tvrdē
6. Kreativni inkubator "Skretnica"
7. Gradska i prigradska mobilnost.

Dinamika provedbe SRUA Osijek slijedi Akcijski plan, koji sadrži popis aktivnosti, programa i projekata po pojedinim ciljevima, prioritetima i mjerama te popis strateških projekata i financijsku alokaciju. Tijekom programskog razdoblja 2014. - 2020. došlo do više izmjena Akcijskog plana, a do navedenih izmjena došlo je zbog promjena okolnosti vezanih za pripremu pojedinih projekata, odnosno pristupilo se izmjenama kako bi se efikasno utrošila alokacija na one projekte koji su bili spremniji ili su iziskivali veća financijska sredstava. Nakon izmjena Akcijskog plana popis strateških projekata je sljedeći:

1. IT Park Osijek
2. Izgradnja Zgrade 1. Gospodarskog centra u Osijeku
3. Zamjena spojnog vrelovoda od TE-TO do toplane Pogona Osijek
4. Razvoj i unaprjeđenje osječke Tvrdē
5. Centar za posjetitelje Tvrdā
6. E-mobilnost.

Projekt inicijalno planiranog naziva „Polivalentni prostori za jačanje podrške gospodarstvu UA Osijek“ preimenovan je u „Izgradnja Zgrade 1. Gospodarskog centra u Osijeku“ i izdvojen iz grant sheme „Unaprjeđenje poduzetničke infrastrukture urbane aglomeracije Osijek“ (originalnog naziva „Razvoj poduzetničkih potpornih institucija urbane aglomeracije Osijek“). Ovaj je projekt nominiran kao strateški projekt kao rezultat Sporazuma o partnerstvu u pripremi i provedbi projekta izgradnje Gospodarskog centra između Grada Osijeka i Osječko-baranjske županije sklopljenog 13. rujna 2018. te su osigurana dodatna sredstva veća od prvotno planiranih za njegovu provedbu.

Projekt „Kreativni inkubator "Skretnica" otkazan je zbog neriješenih imovinsko-pravnih odnosa, dok je projekt „Gradska i prigradska mobilnost“ preimenovan u „E-mobilnost“.

Ukupni procijenjeni financijski okvir potreban za provedbu Strategije razvoja UA Osijek do 2020. iznosio je 101.874.377,90 EUR. Najveća financijska vrijednost stavljena je na strateški cilj 3, za ostvarenje kojeg se planiralo utrošiti 49.815.847,10 EUR, tj. 48,90% ukupno procijenjenih sredstava potrebnih za realizaciju Strategije, dok se u ostvarenje strateškog cilja 2 planiralo uložiti 35.013.935,89 EUR, tj. 34,37%, a strateškog cilja 1 17.044.594,86 EUR, tj. 16,73%.

Grad Osijek kao nositelj procesa izrade SRUA Osijek odgovornost za njenu pripremu dodijelio je ustrojstvenoj jedinici - Upravnom odjelu za projekte i programe Europske unije i gospodarstvo, koji je koordinirao cjelokupni proces izrade i samu izradu svih dijelova nacrta Strategije, organizirao proces prethodnog vrjednovanja, pripremao materijale za Upravljački odbor i Partnersko vijeće te koordinirao suradnju ostalih upravnih tijela Grada Osijeka pri izradi strategije. Upravni odjel za projekte i programe Europske unije i gospodarstvo bio je, pored stručnih poslova na izradi

Strategije, zadužen i za sve tehničko–administrativne poslove. Od rujna 2022. kao i tijekom 2023. poslovi vezani uz provedbu Strategije obavljaju se u Upravnom odjelu za financije i fondove EU.

U procesu izrade Strategije aktivno je sudjelovalo i Partnersko vijeće urbane aglomeracije, koje je pridonijelo izradi dokumenta osiguranjem potrebnih podataka i informacija te aktivnim sudjelovanjem u konzultacijskom procesu.

Strukture uspostavljene tijekom procesa izrade nastavile su raditi i u fazi provedbe Strategije, čineći okosnicu institucionalnog okvira za njezinu provedbu.

## 6. Odgovori na evaluacijska pitanja

Završno vrednovanje treba ocijeniti cjelokupni učinak provedbe SRUA Osijek te djelotvornost i učinkovitost provedenih intervencija iz SRUA Osijek. Temeljem primjene evaluacijskih kriterija te navedenih metoda evaluacije u ovom su Izvješću prezentirani odgovori na evaluacijska pitanja te zaključci vrednovanja.

Glavna pitanja na koja vrednovanje daje odgovor su sljedeća:

- Do koje mjere su ciljevi Strategije ostvareni?
- Koje su intervencije uspješno provedene?
- Je li došlo do nenamjeranih učinaka?
- Koji mehanizmi su odgovorni za proizvedene učinke intervencija?
- Hoće li se kratkoročni učinci intervencija razlikovati od onih dugoročnih?
- Kakva je percepcija dionika i javnosti u odnosu na provedene intervencije?

### Do koje mjere su ciljevi Strategije ostvareni?

Specifični ciljevi SRUA Osijek su Cilj 1. Povećati kvalitetu života stanovnika, Cilj 2. Stvoriti pozitivno okruženje za razvitak gospodarstva te Cilj 3. Uspostaviti čisto, energetski učinkovito i povezano urbano okruženje. Ostvarenje ovih ciljeva promatra se kroz kumulativno ostvarenje njihovih razvojnih prioriteta, odnosno:

- Razvojni prioritet 1.1. Unaprijediti kvalitetu i relevantnost obrazovnog sustava
- Razvojni prioritet 1.2. Uspostaviti sustav obrazovanja i zapošljavanja mladih
- Razvojni prioritet 1.3. Unaprijediti sustav socijalnih i zdravstvenih usluga
- Razvojni prioritet 2.1. Unaprijediti poduzetničku infrastrukturu i usluge
- Razvojni prioritet 2.2. Valorizirati kulturnu baštinu u funkciji gospodarskoga rasta
- Razvojni prioritet 2.3. Razvijati proizvode i usluge veće dodane vrijednosti
- Razvojni prioritet 3.1. Unaprijediti sustav vodoopskrbe i odvodnje
- Razvojni prioritet 3.2. Uspostaviti integrirani sustav gospodarenja otpadom
- Razvojni prioritet 3.3. Održivo upravljanje i očuvanje okoliša
- Razvojni prioritet 3.4. Povećati učinkovitosti toplinarstva
- Razvojni prioritet 3.5. Povećati iskoristivost postojećih zemljišta i brownfield lokacija
- Razvojni prioritet 3.6. Unaprijediti povezanost unutar aglomeracije

S obzirom na broj realiziranih projekata i razinu ostvarenja pokazatelja, što je detaljnije prikazano u odgovorima na evaluacijska pitanja niže, može se zaključiti da se tijekom provedbe SRUA Osijek do 2020. doprinijelo ostvarenju njezinih ciljeva i razvojnih prioriteta te da je postavljen dobar temelj za njihovo daljnje ostvarenje u novom programskom razdoblju.

Najniža je razina ostvarenja Cilja 1.: *Povećati kvalitetu života stanovnika* i to 3%, promatrajući isključivo kroz realizaciju planiranih projekata. Ostvarenje Cilja 2.: *Stvoriti pozitivno okruženje za razvitak gospodarstva* je na 20%, a Cilja 3.: *Uspostaviti čisto, energetski učinkovito i povezano urbano okruženje* na 40%. Ipak, razinu ostvarenja ciljeva kroz realizirane projekte moramo promatrati i komplementarno, stoga je taj doprinos veći od iskazanih postotaka.

Potrebno je napomenuti i da je s obzirom na stupanj provedbe (koja je završila s krajem 2023. godine) još uvijek prerano za ocijeniti u kojoj mjeri su provedena ulaganja utjecala na kvalitetu života stanovnika UA Osijek, odnosno u kojoj mjeri su (dugoročnije) doprinijela ostvarenju strateških ciljeva i prioriteta SRUA Osijek. Tablica u nastavku prikazuje ostvarenje pokazatelja učinka na razini specifičnih ciljeva.

Tablica 1. Pokazatelji učinka

Cilj	Pokazatelj učinka			Početna vrijednost		Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor	OSTVARENJE POKAZATELJA 2023.
	Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina	Vrijednost	Godina			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1. Povećati kvalitetu života stanovnika	Smanjenje stope nezaposlenosti	%	Smanjenje stope nezaposlenih osoba	23,9%	2015.	20%	2020.	godišnje	DZS, HZZ – Regionalni ured Osijek	13%
	Osobe koje su izašle iz sustava korištenja socijalnih naknada	broj	Broj korisnika izašlih iz sustava min. zajamčenih naknada	4008	2015.	3800	2020.	godišnje	DZS	3050 (2022.) <sup>1</sup>
2. Stvoriti pozitivno okruženje za razvitak gospodarstva	Broj tvrtki po stanovniku u UA Osijek	broj	Povećanje broja tvrtki po stanovniku u UA Osijek	0,02	2015.	0,03	2020.	godišnje	DZS	0,035
	Povećanje broja novoosnovanih tvrtki godišnje	broj	Stopa povećanja novoosnovanih tvrtki godišnje u UA Osijek	7% godišnje	2015.	10% godišnje	2020.	godišnje	DZS	-11,17%*
	Povećanje broja noćenja godišnje u UA Osijek	%	Stopa povećanja broja noćenja godišnje u UA Osijek	-0,54%	2015.	5% godišnje	2020.	godišnje	TZ-i JLS-a u UA Osijek	13,46%**
	Povećanje broja posjetitelja godišnje u UA Osijek	%	Stopa povećanja broja posjetitelja godišnje u UA Osijek	0,0002%	2015.	5% godišnje	2020.	godišnje	TZ-i JLS-a u UA Osijek	14,45%***

<sup>1</sup> Izvor: Godišnje statističko izvješće o primijenjenim pravima Socijalne skrbi, pravnoj zaštiti djece, mladeži, braka, obitelji i osoba lišenih poslovne sposobnosti, te zaštiti tjelesno ili mentalno oštećenih osoba u Republici Hrvatskoj u 2022. godini.

3. Uspostaviti čisto, energetski učinkovito i povezano urbano okruženje	Kvaliteta zraka u odnosu na preporučene vrijednosti	dani odstupanja (prekoračenja)	Broj dana odstupanja (prekoračenja)	70	2013.	60	2020.	godišnje	HAOP	26 (2022.)****
	Količina otpada koji se razvrstava	t	Povećanje količina otpada koji se razvrstava	2167,59	2014.	3.000	2020.	godišnje	FZOEU, upravni odjeli JLS-a	4.627,62
	Stopa priključenosti na sustav vodovoda	%	Povećanje stope priključenosti na sustav vodovoda	90,8	2015.	98,56	2020.	godišnje	Hrvatske vode, upravni odjeli JLS-a	99%
	Postotak priključenosti na sustav odvodnje s pročišćavanjem	%	Povećanje stope priključenosti na sustav odvodnje s pročišćavanjem	37	2015.	75	2020.	godišnje	Hrvatske vode, upravni odjeli JLS-a	1,4%/75%*****
	Duljina prometne mreže obuhvaćene čistim oblicima prometa	km	Povećanje duljine prometne mreže obuhvaćene čistim oblicima prometa	29,2	2015.	45	2020.	godišnje	Upravni odjeli JLS-a	58*****
	Površina rekonstruiranih i revitaliziranih <i>brownfield</i> lokacija koje se aktiviraju u nove namjene	m <sup>2</sup>	Revitalizacija i uređenje <i>brownfield</i> objekata i aktiviranje u javne i gospodarske namjene	0	2015.	30.000	2020.	godišnje	Grad Osijek - izvješća radnih tijela; izvješća gradonačelnika JLS UA Osijek, izvješća projekata	51.083
	Duljina revitalizirane vrelovodne mreže	m	Zamjena spojnog vrelovoda i vrelovodnih raspleta	0	2015.	10.000	2023.	godišnje	Interna izvješća HEP-TOPLINARSTVA d.o.o.	14.741

\* -11,17% u 2023. u odnosu na 2022., a povećanje od 3% u 2023. u odnosu na 2015. prema podacima FINA Info.BIZ

\*\* U 2023. u odnosu na 2022. sukladno podacima Turističke zajednice Osječko-baranjske županije

\*\*\* U 2023. u odnosu na 2022. sukladno podacima Turističke zajednice Osječko-baranjske županije

\*\*\*\* Broj dana prekoračenja granične vrijednosti na mjernoj postaji Osijek-1 u 2020. godini bio je 74. Izvor:

[https://www.haop.hr/sites/default/files/uploads/dokumenti/ZRAK/Izvjete%20kvalitete%20zraka%20na%20teritoriju%20Republike%20Hrvatske%20za%202022.%20godinu\\_zavr%C5%A1no.pdf](https://www.haop.hr/sites/default/files/uploads/dokumenti/ZRAK/Izvjete%20kvalitete%20zraka%20na%20teritoriju%20Republike%20Hrvatske%20za%202022.%20godinu_zavr%C5%A1no.pdf)

\*\*\*\*\*Prema dostupnim podacima za 2023. godinu postotak priključenosti na sustav odvodnje bez pročišćavanja iznosi 75 %, a s pročišćavanjem iznosi 1,4 %. U 2024. godini će se taj postotak znatno povećati (za što podaci u trenutku finaliziranja ovog izvješća još nisu dostupni) jer su pušteni u rad UPOV Osijek i još nekoliko UPOV-a koji su trenutno u pokusnom radu, te će postotak priključenosti na sustav odvodnje s pročišćavanjem biti znatno iznad 50%.

\*\*\*\*\* Uz 58 km biciklističkih staza na području grada Osijeka postoji i 150.000 km<sup>2</sup> pješačkih površina.

## Koje su intervencije uspješno provedene?

Po specifičnim ciljevima SRUA Osijek, situacija je sljedeća:

- Unutar Cilja 1.: *Povećati kvalitetu života stanovnika* realizirano je 2.745.889,92€ (3%)
- Unutar Cilja 2.: Stvoriti pozitivno okruženje za razvitak gospodarstva realizirano je 20.859.726,71€ (20%)
- Unutar Cilja 3.: Uspostaviti čisto, energetski učinkovito i povezano urbano okruženje realizirano je 40.975.862,18 € (40%).

Kumulativno je realizirano ukupno 64.581.478,81€ odnosno 63% od planiranih ulaganja.

### Cilj 1.: Povećati kvalitetu života stanovnika

U sklopu **razvojnog prioriteta 1.2. Uspostaviti sustav obrazovanja i zapošljavanja mladih** provedeni su projekti Rotor kreativne industrije (Kulturni centar Osijek); Co(l)ne Tworkong zajednice općine Vladislavci; Novim znanjem do novih ciljeva, Š-OLD-ER - aktivnim uključivanjem do povećanja zapošljivosti i socijalne uključenosti ranjivih skupina na području općina Erdut i Šodolovci; Međugeneracijska solidarnost kroz kulturu i sport; LifeLAB - škola životnih vještina; KolOsijek; Inkluzivni val.

Predmetnim ulaganjima unutar mjera 1.2.1. *Obučavanje i usavršavanje vještina u skladu sa zahtjevima tržišta rada* ostvareni su pokazatelji broja polaznika programa obučavanja i usavršavanja vještina u skladu sa zahtjevima tržišta rada ukupno 574 osobe, čime su ispunjeni pokazatelji ishoda (ciljna vrijednost pokazatelja postavljena je na 500).

U sklopu **razvojnog prioriteta 1.3. Unaprijediti sustav socijalnih i zdravstvenih usluga** provedeni su projekti Zajedno za treću dob; Razvoj inovativnih socijalnih usluga - Integrativni centar za savjetovanje i podršku; Za život u zajednici; Legosi u centru - zaokružena priča.

Predmetnim ulaganjima unutar Mjere 1.3.2. *Razvitak i provedba programa za pomoć ranjivim skupinama* ostvareni su pokazatelji od 4 programa osmišljena za ranjive skupine u svrhu podrške u postupku deinstitucionalizacije, pružanja socijalnih usluga te jačanja kapaciteta za njihovu provedbu. Pokazatelj ishoda postavljen je na 12 programa za pomoć, savjetovanje i psihološku podršku ranjivim skupinama, stoga možemo zaključiti da ovaj pokazatelj nije u potpunosti ostvaren.

### Cilj 2.: Stvoriti pozitivno okruženje za razvitak gospodarstva

U sklopu **razvojnog prioriteta 2.1. Unaprijediti poduzetničku infrastrukturu i usluge** do kraja 2023. ukupno je izgrađeno/unaprijeđeno 10 objekata poduzetničke infrastrukture:

1. Opremanje hardverskog laboratorija BIOS - Faza 2 (Grad Osijek)
2. Proširenje industrijske zone - Darda
3. Razvoj i unaprjeđenje Poslovno-poduzetničke zone Kneževi Vinogradi
4. Izgradnja odvodnje oborinskih voda eko-industrijske zone Nemetin (Grad Osijek)
5. IT Park Osijek
6. Izgradnja Zgrade 1. Gospodarskog centra u Osijeku
7. Novi Polet - izgradnja proizvodnog poduzetničkog inkubatora (Grad Belišće)
8. Agropark - Izgradnja poduzetničke infrastrukture (Grad Valpovo)
9. Izgradnja Valpovačkog poduzetničkog centra (Grad Valpovo)
10. Poslovna zgrada – Agropark (Općina Čepin)

Ipak, 7 planiranih projekata nije realizirano<sup>2</sup> obzirom da se radi o velikim ulaganjima za čije pokriće nije bila dovoljna financijska alokacija za Urbanu aglomeraciju Osijek, odnosno udio sufinanciranja znatno je premašivao mogućnosti proračuna JLS obzirom na druga ulaganja putem mehanizma integriranih teritorijalnih ulaganja. Dio projekata nominiran je za provedbu kroz novi ITP program financijskog razdoblja 2021-2027., kao i druge programe i izvore financiranja.

Predmetnim ulaganjima unutar Mjere 2.1.1. *Ulaganje u poduzetničku infrastrukturu* ostvarene su mjere jačanja podrške poduzetništvu kroz ulaganja u postojeće poslovno-poduzetničke zone i njihova diversifikacija. Pokazatelj ishoda za ovu mjeru postavljen je na 5 unaprijeđenih objekata poduzetničke infrastrukture, stoga je ovaj pokazatelj primjer dobre prakse s ostvarenom vrijednošću koja nadmašuje onu planiranu.

U sklopu **razvojnog prioriteta 2.2. Valorizirati kulturnu baštinu u funkciji gospodarskoga rasta** ukupno je valorizirano/rekonstruirano 7 objekata kulturne baštine:

1. Izrada projektno-tehničke i studijske dokumentacije za obnovu Dvorca Eugena Savojskog (Općina Bilje)
2. Osiguravanje uvjeta za obnovu i revitalizaciju Galerije Petar Smajić Ernestinovo
3. Priča o kulturnoj ostavštini Matije Petra Katančića (Grad Valpovo)
4. Izrada projektno tehničke dokumentacije obnove utvrde Kolođvar i izgradnje dodatnog sadržaja (Općina Čepin)
5. Erdutska kula – izrada projektne dokumentacije za potrebe obnove kulturne baštine na području općine Erdut
6. List do lista – industrijska baština Belišća
7. Čuvarica baštine (Općina Bizovac)

Kao i kod razvojnog prioriteta 2.1., dio planiranih projekata nije realiziran primarno zbog manjka financijskih sredstava te je dio njih prebačen u SRUA za novo razdoblje<sup>3</sup>.

Predmetnim ulaganjima unutar Mjere 2.2.1. *Razvoj integriranih programa valorizacije i gospodarenja kulturnom baštinom te priprema projektne dokumentacije* realizirane su četiri projektno-tehničke dokumentacije potrebne za stavljanje objekata u funkciju. Predmetnim ulaganjem unutar Mjere 2.2.2. *Rekonstrukcija, revitalizacija i aktiviranje objekata kulturne baštine u javne i gospodarske namjene* realizirana su tri projekta rekonstrukcije objekata kulturne baštine.

Pokazatelj ishoda za prioritet 2.2. postavljen je na 10 objekata kulturne baštine obuhvaćenih programima i inicijativama za valorizaciju kulturne baštine, dok je u predmetnom razdoblju obuhvaćeno 7 objekata, stoga možemo zaključiti da ovaj pokazatelj nije u potpunosti ostvaren.

**Cilj 3.: Uspostaviti čisto, energetske učinkovito i povezano urbano okružje**

U sklopu **razvojnog prioriteta 3.4. Povećati učinkovitosti toplinarstva** i Mjere 3.4.1. *Unaprjeđenje i revitalizacija toplinskoga sustava* proveden je jedan strateški projekt - Zamjena spojnih vrelovoda TE-TO do toplane Pogona Osijek.

U sklopu projekta u razdoblju od 2021. do 2023. godine u cijelosti su revitalizirana 4,4 kilometra dotrajale vrelovodne mreže, što osigurava smanjenje gubitaka u distribuciji toplinske energije s

<sup>2</sup> Obrtnički centar Osijek; ABC inkubator, Erdut; Ekološko-edukacijski centar „Banjkas“, Erdut; Gospodarska zona Ernestinovo; Izgradnja tehnološkog parka za razvoj poljoprivrede i ruralnih djelatnosti, Ernestinovo; Izrada projektne dokumentacije za izgradnju poduzetničke zone Josipovac Punitovački; Izgradnja i opremanje Agroinkubatora Čepin.

<sup>3</sup> Revitalizacija i obnova Galerije Petar Smajić; Uređenje i opremanje potkrovlja i dvorišta rodne kuće Milutina Milankovića u Dalju; Rekonstrukcija i dogradnja dvorca Adamović.



trenutnih 7,66% na 6,58% te ostvaruje uštede u proizvodnji toplinske energije u Osijeku, a posljedično i smanjenje emisije ugljičnog dioksida. Na taj način su stvoreni preduvjeti za održivost i okolišnu prihvatljivost energetskog sustava u Osijeku. Spojni vrelovod od Termoelektrane-toplane Osijek do Toplane Pogona Osijek, duljine 4,4 kilometara i promjera 550 milimetara, položen je 1987. godine. U želji da se nastavi sigurna opskrba toplinskom energijom za više od 11.500 Osječana te omogući njen daljnji razvoj i širenje na području grada, HEP-Toplinarstvo je zamijenilo postojeći spojni vrelovod novim i modernijim, promjera 800 milimetara.

Potrebno je naglasiti kako su kroz 2024. godinu pušteni u rad UPOV Osijek i još nekoliko UPOV-a koji su trenutno u pokusnom radu, zbog čega će se postotak priključenosti na sustav odvodnje s pročišćavanjem očekivano povećati na preko 50% s krajem 2024. godine (dok je u 2023. godini taj postotak bio samo 1,4 %).

Pokazatelj ishoda mjere 3.4.1. jest duljina revitalizirane vrelovodne mreže, čija je ciljana vrijednost postavljena na 10.000 m, dok je ostvarena vrijednost 14.741 m, čime je ostvarenje ovog pokazatelja veće u odnosu na planirano.

Unutar **razvojnog prioriteta 3.5. Povećati iskoristivost postojećih zemljišta i brownfield lokacija** do kraja 2023. godine ukupno su revitalizirane dvije brownfield lokacije:

1. Centar za posjetitelje Tvrđa (Grad Osijek)
2. Razvoj i unapređenje osječke Tvrđe

Predmetnim ulaganjem unutar Mjere 3.5.2. *Priprema, rekonstrukcija, revitalizacija i aktiviranje brownfield lokacija u javne i gospodarske namjene* ostvarena je bolja iskoristivost brownfield lokacije ukupne površine 51.083 m<sup>2</sup>, a projekti kojima je isto ostvareno projekti su od strateškog značaja za UA Osijek - Centar za posjetitelje Tvrđa i Razvoj i unapređenje osječke Tvrđe.

Pokazatelji ishoda za Prioritet 3.5. jest 30.000 m<sup>2</sup> površine rekonstruiranih i revitaliziranih brownfield lokacija, stoga možemo zaključiti da je vrijednost ostvarenja ovog pokazatelja uvelike premašena.

U sklopu **razvojnog prioriteta 3.6. Unaprijediti povezanost unutar aglomeracije** do kraja 2023. godine je ukupno provedeno 10 projekata: E-mobilnost grada Osijeka; Biciklističke staze Grada Osijeka - Biljska cesta i Tenjska cesta; Mobilnost u gradu Belišću; Biciklističke staze u gradu Valpovu; Biciklističke staze Općine Antunovac; Biciklističko-pješačka staza Biljska cesta; Izgradnja biciklističkih staza u Čepinu; Biciklistička staza u Općini Darda; Izgradnja biciklističke infrastrukture u općini Ernestinovo; Izgradnja biciklističko-pješačke staze od Satnice do Petrijevac. Planirani projekt Izgradnja biciklističke staze, pješačko-biciklističkog mosta preko rijeke Vuke nije udovoljavao uvjetima Poziva za dodjelu bespovratnih sredstava te je isti nominiran za provedbu kroz novi SRUA.

Predmetnim ulaganjem unutar Mjere 3.6.2. *Ulaganja u e-prijevoz* ostvarena je aktivnost nabavke 50 električnih i 125 mehaničkih bicikala te je implementiran jedan ITS sustav čime su realizirani i premašeni ishodi ove mjere.

Predmetnim ulaganjem unutar Mjere 3.6.3. *Izgradnja i povezivanje biciklističkih staza na području aglomeracije* ostvarena je aktivnost izgradnje novih biciklističkih staza duljine 60,5 km čime su realizirani i premašeni ishodi ove mjere.

Što se tiče ostvarenja strateških projekata, svih 6 planiranih strateških projekata uspješno je realizirano s ukupno dodijeljenih 27.416.880,45 EUR bespovratnih sredstava. Detaljniji status izvršenja i opis svakog od projekata prikazan je u tablici u nastavku.

Tablica 2. Status izvršenja i opis strateških projekata SRUA Osijek do 2020.

Naziv projekta	Opis projekta	Nositelj	Ukupna vrijednost projekta (EUR)	Dodijeljena bespovratna sredstva (EUR)	Status projekta
IT Park Osijek (KK.03.1.2.17.0001)	Projektom „IT park Osijek“ izgrađena je zgrada “IT poslovni centar”, namijenjena razvoju manjih/mlađih tvrtki koje posluju u sektoru informacijskih Tehnologija (IT), te je uređena sva potrebna infrastruktura za dovodjenje zgrade “IT poslovni centar” i okolnih parcela u funkciju. Ukupna površina IT parka prostire se na približno 26.000m <sup>2</sup> na kojem je komunalno i infrastrukturno uređeno 10 parcela. IT park sastoji se od zajedničke infrastrukture u vidu prometnih površina, mješovite kanalizacije, javne rasvjete, EK infrastrukture (približno 6500 m <sup>2</sup> ) te zgrade IT poslovnog centra (min 4000 m <sup>2</sup> ) i okolnih parcela namijenjenih prodaji. Površina novoizgrađene i opremljene poslovne fizičke infrastrukture po ovom projektu kojim se nude usluge za poslovne subjekte iznosi 11.102,21 m <sup>2</sup> .	Grad Osijek	5.118.804,55	4.032.731,49	Završen
Izgradnja Zgrade 1. Gospodarskog centra u Osijeku (KK.03.1.2.26.0001)	Gospodarski centar strateški je projekt kojim je osigurana nova poslovna infrastruktura kojom se jača gospodarska vidljivost regije i unapređuje poduzetnička klima, omogućava razvoj novih proizvoda i usluga malih i srednjih poduzeća, razvoj usluga poduzetničkih potpornih institucija za mala i srednja poduzeća, te razvoj mreže poslovnih komunikacija. Zgrada 1. Gospodarskog centra je sajamski prostor koji omogućava poduzetnicima, obrtima i drugim gospodarskim subjektima da izlažu i komercijaliziraju svoje proizvode, pronalaze nova tržišta, strateške partnere i dr. Prostor je multifunkcionalan, modularan i prilagođava se potrebama izlagača, ukupne bruto površine 4.989 m <sup>2</sup> . Izlagačima su na raspolaganju i prostorije za prezentacije, poslovne sastanke i druge događaje. Uz zatvoreni postoji i otvoreni izložbeni prostori i demonstracijski izložbeni prostori, parkirališni prostori, a izgrađene su i pristupne ceste.	Osječko-baranjska županija	8.461.194,87	5.970.522,28	Završen
Zamjena spojnog vrelovoda od TE-TO do toplane Pogona Osijek (KK.04.2.3.02.0001)	U sklopu projekta u razdoblju od 2021. do 2023. godine u cijelosti su revitalizirana 4,4 kilometra dotrajale vrelovodne mreže, što osigurava smanjenje gubitaka u distribuciji toplinske energije s početnih 7,66 % na 6,58% te ostvaruje uštede u proizvodnji toplinske energije u Osijeku, a posljedično i smanjenje emisije ugljičnog dioksida.	HEP Toplinarstvo	10.352.379,06	6.107.091,67	Završen
Razvoj i unaprjeđenje osječke Tvrđe (KK.06.2.2.04.0002)	Radovi na rekonstrukciji i dogradnji komunalne infrastrukture Tvrđe u Osijeku odnose se na cjelovitu obnovu dotrajale sanitarne i oborinske kanalizacije, a obnovljena je i distribucijska telekomunikacijska i elektroenergetske kabelaška kanalizacijska mreža, javna rasvjete u energetski učinkovitu te rekonstruirane ulice, pješačke površine i trgovi na području osječke Tvrđe. Ostvaren je cilj projekta - obnova više od 30.000 m <sup>2</sup> brownfield područja u okviru Urbane aglomeracije Osijek, čime su se stvorili uvjeti nužni za revitalizaciju Tvrđe kao poslovnog, stambenog i javnog područja koji će doprinijeti valorizaciji prostora kako bi bio više korišten u svrhu gospodarskog i drugog razvoja i dobrobiti zajednice.	Grad Osijek	11.971.614,97	8.570.095,11	Završen
Centar za posjetitelje Tvrđa (KK.06.2.2.05.0001)	Projekt "Centar za posjetitelje Tvrđa" ostvario je doprinos iskoristivosti brownfield lokacija na području grada Osijeka u javne i gospodarske svrhe, površine 17.531m <sup>2</sup> . Projektom je obuhvaćena rekonstrukcija zgrade, izgradnja prometnica i parkirališta, te krajobrazno uređenje zahvata sa sadnjom približno 90 novih stabala.	Grad Osijek	2.499.619,28	1.699.741,11	Završen

	Centar za posjetitelje na jednom mjestu pruža turističke informacije za grad Osijek, Osječko-baranjsku županiju i širu regiju fizičkim informiranjem putem turističkih zajednica grada i županije, te multimedijom. Centar sadrži također i trgovački dio za lokalne, regionalne i nacionalne proizvode, sanitarni čvor, turističke agencije, usluge za ciklo-turiste, prostor za turističke vodiče, parkirališna mjesta za autobuse i osobna vozila, i dr.				
E-mobilnost (KK.07.4.2.19.0001)	Kroz ovaj projekt je uspostavljen sustav dijeljenih bicikala sa 175 vozila, od toga 50 električnih i 125 mehaničkih te 25 samoposlužnih stanica za odlaganje bicikala, sa sustavom nadzora i upravljanja prometnim sustavima.	Grad Osijek	1.219.645,63	1.036.698,79	Završen

Uz strateške projekte, planirani su (i ostvareni) projekti u sklopu poziva na dostavu projektnih prijedloga usmjerenih prihvatljivim prijaviteljima na području Urbane aglomeracije Osijek.

Poziv „**Unaprjeđenje poduzetničke infrastrukture urbane aglomeracije Osijek**“ (referentni broj: KK.03.1.2.18) usklađen je sa SRUA Osijek u okviru cilja 2. *Stvoriti pozitivno okruženje za razvitak gospodarstva, razvojnog prioriteta 2.1. Unaprijediti poduzetničku infrastrukturu i usluge, te mjere 2.1.1. Ulaganja u poduzetničku infrastrukturu i 2.1.2. Jačanje pozitivne poduzetničke klime i umrežavanje dionika aktivnih u poduzetništvu, kao i razvojnog prioriteta 2.3. Razvijati proizvode i usluge veće dodane vrijednosti te mjere 2.3.2. Poticanje razvoja ICT- ja i kreativne industrije.*

U nastavku je pregled potpisanih ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava u okviru Poziva na dostavu projektnih prijedloga „Unaprjeđenje poduzetničke infrastrukture urbane aglomeracije Osijek“ u okviru Operativnog programa „Konkurentnost i kohezija 2014. - 2020.“. U sklopu ovog poziva dodijeljeno je ukupno 3.674.557,26 EUR bespovratnih sredstava za 8 projekata.

Tablica 3. Pregled potpisanih ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava u okviru Poziva na dostavu projektnih prijedloga „Unaprjeđenje poduzetničke infrastrukture urbane aglomeracije Osijek“

Naziv projekta	Opis projekta	Korisnik	Partner (ako je primjenjivo)	Dodijeljena bespovratna sredstva (EUR)	Intenzitet potpore	Status projekta
Novi Polet - izgradnja proizvodnog poduzetničkog inkubatora (KK.03.1.2.18.0001)	Grad Belišće ulaže u izgradnju proizvodnog poduzetničkog inkubatora s ciljem povećanja kapaciteta i kvalitete poduzetničke poslovne infrastrukture, unapređenja poduzetničke aktivnosti, zaposlenosti u poduzetništvu te ukupnih rezultata poslovanja poduzetnika na području UA Osijek. Novoizgrađeni poduzetnički inkubator površine 734,71 m <sup>2</sup> sastojat će se od proizvodnog i uredskog prostora i zelenog pojasa s parkiralištem, a sva infrastruktura u koju se ulaže bit će dostupna zainteresiranim korisnicima (mikro, malim i srednjim poduzetnicima i novoosnovanim poduzećima) na otvorenoj i transparentnoj osnovi.	Grad Belišće	Poduzetnički inkubator POLET d.o.o. za razvoj poduzetništva; Lokalna razvojna agencija Grada Belišća d.o.o. za poticanje lokalnog razvoja	530.891,23	65,7059994%	Završen

Opremanje hardverskog laboratorija BIOS - Faza 2 (KK.03.1.2.18.0002)	Projektom su se unaprijedile postojeće usluge u sklopu hardverskog laboratorija Poduzetničkog inkubatora BIOS. Uredio se dodatni prostor, nabavila nova i dodatna oprema za brzi razvoj prototipa (3D printeri), kao i aplikacije za 3D modeliranje te educirali djelatnici za rad s novom opremom. Sve navedene aktivnosti projekta su u cilju unaprjeđenja i poboljšanja kvalitete poduzetničko poslovne infrastrukture što će doprinijeti razvoju poduzetničke aktivnosti malog i srednjeg poduzetništva, posebno u području istraživanja i razvoja, povećanju zaposlenosti u poduzetništvu te povećanju ukupnih rezultata poslovanja poduzetnika na području UA Osijek.	Poduzetnički inkubator BIOS d.o.o. za istraživanje, razvoj i ostale poslovne djelatnosti	Grad Osijek	474.797,88	84,9999998%	Završen
Proširenje industrijske zone – Darda (KK.03.1.2.18.0003)	Projektom je proširena postojeća „Zona obrta, malog i srednjeg poduzetništva u Općini Darda”, koja je bila u potpunosti popunjena, odnosno sve parcele u industrijskoj zoni bile su izgrađene ili u fazi izgradnje. Projektom je omogućena izgradnja poslovnih objekata svim poduzetnicima koji su iskazali namjeru za izgradnjom u postojećoj zoni.	Općina Darda	n/p	268.053,06	84,9999998%	Završen
Razvoj i unaprjeđenje Poslovno-poduzetničke zone Kneževi Vinogradi (KK.03.1.2.18.0004)	Projekt je nastavak unaprjeđenja osnovne infrastrukture Poslovno-poduzetničke zone Kneževi Vinogradi čime se stvaraju preduvjeti za daljnje privlačenje investicija, mogućnosti za daljnje unaprjeđenje poslovanja poduzetnika te mogućnosti za otvaranje novih radnih mjesta. Projekt se najviše odnosi na izgradnju javne rasvjete u Poslovno-poduzetničkoj zoni, odnosno u dijelu zone u kojemu je već izgrađena ostala osnovna infrastruktura, opremanje dijela zone komunalnom i zelenom infrastrukturom te nabavu vozila za održavanje javne rasvjete.	Općina Kneževi Vinogradi	n/p	280.821,55	84,9999997%	Završen
Agropark- Izgradnja poduzetničke infrastrukture (KK.03.1.2.18.0005)	Projekt se odnosi na izgradnju i opremanje poslovne zgrade sa sedam ureda i informacijsko – prezentacijskim prostorima i četiri edukacije za djelatnike Valpovačkog poduzetničkog centra. Projektom će se omogućiti i poboljšati dostupnost poduzetničko poslovne strukture malim i srednjim poduzetnicima na području Urbane aglomeracije Osijek i grada Valpova, u svrhu njihova rasta i razvoja te u cilju privlačenja investicija, stvaranja mogućnosti za otvaranje novih radnih mjesta te povećanja broja proizvoda i usluga.	VALPOVAČKI PODUZETNIČKI CENTAR d.o.o. za promicanje i razvitak poduzetništva	n/p	530.147,17	72,5554914%	Završen
Izgradnja Valpovačkog poduzetničkog centra (KK.03.1.2.18.0006)	Projekt se odnosi na izgradnju i opremanje poslovne zgrade namijenjene poboljšati dostupnost poduzetničko poslovne strukture malim i srednjim poduzetnicima na području Urbane aglomeracije Osijek i grada Valpova, u svrhu njihova rasta i razvoja te u cilju privlačenja investicija, stvaranja mogućnosti za otvaranje novih radnih mjesta i povećanja broja proizvoda i usluga. Nova poslovna zgrada služi za prijenos znanja i kao platforma za ulaganje	Grad Valpovo	VALPOVAČKI PODUZETNIČKI CENTAR d.o.o. za promicanje i razvitak poduzetništva	530.891,23	37,5857230%	Završen

	u nove tehnologije i ispitivanja na području električnih automobila i motocikala.					
Izgradnja odvodnje oborinskih voda Eko - industrijske zone Nemetin (KK.03.1.2.18.0008)	Projektom je izgrađena osnovna infrastruktura u Eko-industrijskoj zoni Nemetin, kako bi se investitorima osigurali osnovni preduvjeti za uspješno poslovanje. Zbog potrebe zbrinjavanja oborinskih voda iz Eko-industrijske zone Nemetin projektirano je cjelovito rješenje oborinske odvodnje u skladu sa zahtjevima javno-pravnih tijela. U okviru izgradnje odvodnje oborinskih voda uređeni su uljevni kanali, izgrađeni objekti za pravilno funkcioniranje i upravljanje (izljevne građevine, prepumpne stanice i slično), a u ukupnoj dužini od preko 6 tisuća m <sup>2</sup> zatvorenih i otvorenih kanala.	Grad Osijek	n/p	529.564,01	20,2617440%	Završen
Poslovna zgrada – Agropark (KK.03.1.2.18.0009)	Projektom je izgrađena poslovna zgrada Agroparka ukupne površine 346,35 m <sup>2</sup> , čime će se poduzetnicima početnicima omogućiti razvoj njihove djelatnosti kroz subvencionirani najam te će im se tako pružiti mogućnost za brže napredovanje i razvoj. Cilj projekta je privlačenje investicija, stvaranje mogućnosti za otvaranje novih radnih mjesta te povećanje broja proizvoda i usluga.	Općina Čepin	n/p	529.391,12	69,5543590%	Završen

Poziv „**Revitalizacija kulturne baštine urbane aglomeracije Osijek**“ (referentni broj: KK.06.1.1.02) usklađen je sa SRUA Osijek u okviru cilja 2. *Stvoriti pozitivno okruženje za razvitak gospodarstva, razvojnog prioriteta 2.2. Valorizacija kulturne baštine u funkciji gospodarskoga rasta i povezanih mjera.*

U nastavku je pregled potpisanih ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava u okviru Poziva na dostavu projektnih prijedloga „Revitalizacija kulturne baštine urbane aglomeracije Osijek“ u okviru Operativnog programa „Konkurentnost i kohezija 2014. - 2020.“. U sklopu ovog poziva dodijeljeno je ukupno 3.935.389,84 EUR bespovratnih sredstava za 7 projekata.

Tablica 4. Pregled potpisanih ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava u okviru Poziva na dostavu projektnih prijedloga „Revitalizacija kulturne baštine urbane aglomeracije Osijek“

Naziv projekta	Opis projekta	Korisnik	Partner (ako je primjenjivo)	Dodijeljena bespovratna sredstva (EUR)	Intenzitet potpore	Status projekta
List do lista, industrijska baština Belišća (KK.06.1.1.02.0001)	Grad Belišće proveo je rekonstrukciju najvažnijeg objekta industrijske baštine u gradu Belišću, zaštićenog kulturnog dobra palače Gutmann i njegovu prenamjenu u interpretacijski centar industrijske baštine. Uz obnovu palače izvršeno je uređenje pristupnih površina objektu, opremanje prostora Muzeja Belišće te opremanje ugostiteljskog objekta projektnog partnera, s ciljem osnaživanja turističkog potencijala i atraktivnosti grada Belišća.	Grad Belišće	Turistička zajednica Grada Belišća  ELECTRO - SHOP d.o.o. za trgovinu i usluge	2.245.578,84	79,0340291%	Završen

Osiguravanje preduvjeta za revitalizaciju i obnovu Galerije Petar Smajić Ernestinovo (KK.06.1.1.02.0002)	Svrha projekta je stvaranje preduvjeta za obnovu i revitalizaciju kulturne baštine (dvorac Reiner – Galerija Petar Smajić) Općine Ernestinovo kojom se osigurava doprinos održivom razvoju lokalne i regionalne zajednice kroz razvoj turističkih potencijala i stvaranje turističke ponude temeljene na kulturnoj baštini koju prati i povećanje broja zaposlenih.	Općina Ernestinovo	n/p	36.915,91	85%	Završen
Izrada projektno-tehničke i studijske dokumentacije za obnovu Dvorca Eugena Savojskog (KK.06.1.1.02.0003)	Izrada potrebne projektno-tehničke i studijske dokumentacije je preduvjet za obnovu, rekonstrukciju i revitalizaciju Dvorca Eugena Savojskog, zaštićenog nepokretnog kulturnog dobra. U procesu izrade projektno-tehničke i studijske dokumentacije definirani su elementi njegove buduće namjene te sadržajno oblikovan kulturno-turistički potencijal s ciljem maksimalne kulturno-turističke valorizacije i postizanja pozitivnih društveno-ekonomskih razvojnih efekata.	Općina Bilje	Osječko-baranjska županija	249.996,68	84,9999991%	Završen
Erdutska kula - izrada projektne dokumentacije za potrebe obnove kulturne baštine na području općine Erdut (KK.06.1.1.02.0005)	Izradom projektne dokumentacije stvaraju se preduvjeti za obnovu i stavljanje Erdutske kule u funkciju održivog razvoja turizma, a time i razvoja lokalnog gospodarstva uz očuvanje kulturnih vrijednosti. Projektom se izradio: idejni projekt rekonstrukcije, glavni projekt, izvedbeni projekt, studija izvodljivosti, studija utjecaja zahvata na okoliš, plan upravljanja kulturnom baštinom, komunikacijska strategija i marketing strategija, plan promidžbe područja.	Općina Erdut	Turistička zajednica Općine Erdut	127.501,11	84,9999992%	Završen
Izrada projektno-tehničke dokumentacije obnove utvrde Kolođvar i izgradnje dodatnog sadržaja (KK.06.1.1.02.0006)	Projektom je izrađena dokumentacija za revitalizaciju utvrde Kolođvar i projektno-tehnička dokumentacija izgradnje dodatnog edukativno-turističkog sadržaja na prostoru postojećeg zaštićenog kulturnog dobra s ciljem stvaranja nove turističke ponude i razvoja turizma. Projekt predstavlja održivo ulaganje u obnovu kulturne baštine kako bi se ista stavila u funkciju turizma i edukacije.	Općina Čepin	n/p	250.002,69	78,8401670%	Završen
Priča o kulturnoj ostavštini Matije Petra Katančića (KK.06.1.1.02.0007)	Predmet projekta je razvoj priče o kulturnoj ostavštini Matije Petra Katančića u sklopu kojeg je revitalizirano nepokretno pojedinačno kulturno dobro crkva Bezgrešnog začeca BDM te razvoj prateće infrastrukture, a sve u svrhu razvoja gospodarstva i privlačenja sve većeg broja turista.	Grad Valpovo	Turistička zajednica Grada Valpova Ustanova za Kulturne djelatnosti ANTE EVETOVIĆ MIRO LJUB	1.025.394,61	46,6633492%	Završen
Čuvarica baštine u srcu Bizovca (KK.06.1.1.02.0008)	Projektom je predviđena obnova i uređenje zaštićenog kulturnog dobra, dvorca Normann s ciljem stvaranja integriranog kulturnog turističkog proizvoda, odnosno prostora za prezentaciju i interpretaciju kulturne baštine općine Bizovac. Provedbom projekta osnažen je kulturni i turistički potencijal i atraktivnost općine Bizovac.	Općina Bizovac	Turistička zajednica Općine Bizovac	860.759,15	43,4255120%	Završen

Poziv „**Biciklističke staze urbane aglomeracije Osijek**“ (referentni broj: KK.07.4.2.16) usklađen je sa SRUA Osijek u okviru cilja 3. *Uspostaviti čisto, energetski učinkovito i povezano urbano okruženje, razvojnog prioriteta 3.6. Unaprijediti povezanost unutar aglomeracije, te mjere 3.6.3. Izgradnja i povezivanje biciklističkih staza na području aglomeracije.*

U nastavku je pregled potpisanih ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava u okviru Poziva na dostavu projektnih prijedloga „Biciklističke staze urbane aglomeracije Osijek” u okviru Operativnog programa „Konkurentnost i kohezija 2014. - 2020.". U sklopu ovog poziva dodijeljeno je ukupno 5.305.261,00 EUR bespovratnih sredstava za 9 projekata.

Naziv projekta	Opis projekta	Korisnik	Partner (ako je primjenjivo)	Dodijeljena bespovratna sredstva (EUR)	Intenzitet potpore	Status projekta
Biciklističke staze Općine Antunovac (KK.07.4.2.16.0001)	Cilj projekata je izgradnja, prilagodba i modernizacija mreže biciklističkih staza namijenjenih javnoj uporabi i povezivanju raznih oblika prijevoza prihvatljivih za okoliš. Biciklistička infrastruktura će doprinijeti boljoj povezanosti na linijama koje služe za dnevne migracije na području aglomeracije.	Općina Antunovac	n/p	462.538,99	85%	Završen
Biciklističke staze u gradu Valpovu (KK.07.4.2.16.0002)		Grad Valpovo	n/p	438.125,95	39,1278910%	Završen
Mobilnost u gradu Belišću (KK.07.4.2.16.0003)		Grad Belišće	n/p	469.562,25	55,0032571%	Završen
Biciklističke staze Grada Osijeka - Biljska cesta i Tenjska cesta (KK.07.4.2.16.0004)		Grad Osijek	n/p	434.141,96	83,5270453%	Završen
Biciklistička staza u Općini Darda (KK.07.4.2.16.0006)		Općina Darda	n/p	283.934,97	61,0917439%	Završen
Izgradnja biciklističke infrastrukture u Općini Ernestinovo (KK.07.4.2.16.0007)		Općina Ernestinovo	n/p	842.498,84	85%	Završen
Izgradnja biciklističko - pješačke staze od Satnice do Petrijevac (KK.07.4.2.16.0008)		Općina Petrijevci	n/p	545.276,92	52,3000000%	Završen
Biciklističko-pješačka staza Biljska cesta (KK.07.4.2.16.0009)		Općina Bilje	n/p	991.329,09	80,5152088%	Završen
Izgradnja biciklističkih staza u Čepinu (KK.07.4.2.16.0011)		Općina Čepin	n/p	837.852,03	68,6587113%	Završen



## Je li došlo do nenamjeranih učinaka?

Iako strategije poput ITU-a imaju značajan potencijal za pozitivan utjecaj na urbani razvoj, ključna je pažljiva procjena potencijalnih nenamjeranih negativnih učinaka tijekom planiranja i provedbe, kako ne bi došlo do istih. Transparentno uključivanje lokalne zajednice i dugoročno praćenje rezultata mogu pomoći u minimiziranju tih učinaka, stoga je veoma važno poštivati partnerski pristup prilikom izrade strategije i uspostaviti kvalitetan sustav praćenja provedbe, kako bi se na vrijeme prepoznale i po potrebi reagiralo na eventualne probleme i odstupanja od planiranog.

Tijekom provedbe SRUA Osijek došlo je do značajnih promjena okolnosti koje su uzrokovale otegotne okolnosti i promjene u kontekstu doprinosa ostvarenju ciljeva te provedbe planiranih intervencija. Od nepredvidivih okolnosti koje su nastupile u razdoblju provedbe SRUA možemo izdvojiti sljedeće:

- Globalno izbijanje pandemije virusa COVID-19 koje je ostavilo dubok negativan utjecaj na cjelokupno gospodarstvo Republike Hrvatske.
- Ekonomska kriza dovela je do negativnog učinka na pojedine gospodarske grane Republike Hrvatske.
- Zbog ograničenja za proizvodnju i trgovinu koja su ratna zbivanja uzrokovala u opskrbi svjetskog tržišta pojedinim sirovinama, progresivno sve oštrijih sankcija nametnutih Rusiji kao i još uvijek velike neizvjesnosti u smislu tijeka i trajanja ratnih zbivanja u Ukrajini, snažno su porasle cijene energenata i drugih sirovina, te je time bilo potrebno osigurati dodatna sredstva za provođenje pojedinih aktivnosti na projektima obzirom na opći porast cijena građevinskog materijala.
- Razoran potres magnitude 6,2 po Richteru koji je u prosincu 2020. godine pogodio područje Sisačko-moslavačke, Karlovačke i Zagrebačke županije prouzročio je brojna oštećenja kako na privatnim kućama tako i na javnoj infrastrukturi, objektima, prometnicama. Jedinice lokalne i regionalne samouprave, pa i centralna razina, usmjerili su svoje resurse, ljudske i financijske, u poboljšanje javnog pristupa osnovnim uslugama i saniranju oštećene infrastrukture.

Ovi su faktori uzrokovali usporavanje u planiranom vremenskom tijeku provedbe velikog broja projekata u svim sektorima, pa tako i SRUA Osijek, kao i povećanje troškova u odnosu na one procijenjene prilikom planiranja.

Unatoč navedenom, tijekom provedbe SRUA Osijek nije došlo do nenamjeranih negativnih učinaka koje bi bilo važno spomenuti.

Iskustvo Osijeka kao središta Urbane aglomeracija Osijek u primjeni ITU mehanizam u financijskom razdoblju 2014. - 2020. pokazalo je važnost i uspjeh integriranog pristupa funkcionalnim urbanim područjima, ponajviše u područjima brownfield investicija, urbano-ruralnih veza i javnog prijevoza, ali i kroz mogućnost financiranja integriranih projekata, stvaranja funkcionalnih teritorija, ciljanih ulaganja pojedinog urbanog područja, poticanja bottom-up pristupa i stvaranja integralnih multisektorskih znanja, ali i jačanja kapaciteta urbanih područja odnosno gradova u pripremi i provedbi projekata.

## Koji mehanizmi su odgovorni za proizvedene učinke intervencija?

Ocjena provedbenih mehanizama koncentrirana je na kriterije djelotvornosti (efektivnosti) i učinkovitosti (efikasnosti). Procjenjuje se jesu li učinci intervencije, odnosno postavljeni strateški ciljevi ostvareni putem planiranih mjera i raspoloživih resursa te provedbenih kapaciteta.

Uspostava institucionalnog okvira za izradu i provedbu SRUA Osijek započela je utvrđivanjem obuhvata urbane aglomeracije te donošenjem Odluke o ustrojavanju UA Osijek.

Osnivanjem Koordinacijskog vijeća i Partnerskog vijeća dovršena je uspostava institucionalnog okvira te osigurano sudjelovanje ključnih dionika u utvrđivanju prioriteta razvoja, predlaganju strateških projekata važnih za razvoj urbanog područja te njihove provedbe i praćenja.

Provedba SRUA Osijek odvijala se na dvije međusobno povezane razine:

- strateška razina (praćenje, nadzor i ocjena napretka provedbe Strategije, uključujući ažuriranje akcijskih planova prema potrebi);
- razina mjera (aktivnosti, programi, projekti, uključujući i strateške projekte).

Za provedbu na strateškoj razini zaduženi su Nositelj i koordinator izrade Strategije, a ukupnu ocjenu provedbe daje Partnersko vijeće. Razina mjera odnosi se na sve procese i resurse koje je bilo potrebno angažirati da bi se realizirale pojedine aktivnosti, projekti i programi unutar mjera. Odgovornost za provedbu na razini mjera je na svim dionicima koji su nositelji aktivnosti, projekata i programa, a podrazumijevala je prvenstveno pripremu/razradu pojedinačnih projektnih prijedloga (uključujući i strateške), aktivnosti i programa, provedbu i upravljanje aktivnostima, projektima i programima u svim ciklusima i aspektima njihove provedbe (financijska i tehnička provedba) te praćenje i ocjenu izvršenja provedbe projekta te izvještavanje prema Nositelju i koordinatoru izrade i provedbe Strategije.

Dodatno, u pogledu institucionalnih kapaciteta Grada Osijeka kao grada središta i nositelja izrade SRUA za provedbu ITU mehanizma, isti su uspostavljeni u okviru ustrojstvene jedinice - Upravnog odjela za projekte i programe Europske unije i gospodarstvo, odnosno kasnije Upravnog odjela za financije i fondove EU.

Sustav praćenja i vrednovanja jasno je definiran i usklađen s odrednicama Smjernica. Uspješnost provedbe SRUA mjeri se sukladno utvrđenim pokazateljima, tj. procesom prikupljanja, analize i usporedbe pokazatelja koji se definiraju na razini posebnih ciljeva. Sukladno Smjernicama, za izvještavanje o provedbi SRUA-a nadležan je grad središte urbanoga područja koji je ujedno i nositelj izrade SRUA-a, u ovom slučaju Grad Osijek. Nositelj izrade SRUA-a izvješće podnosi Ministarstvu jednom godišnje za prethodnu godinu. Tijekom provedbe SRUA Osijek do 2020. podneseno je, odnosno dostupno je samo Izvješće o rezultatima provedbe SRUA-a za 2023. godinu, dok za preostale godine Izvješće nije podnošeno.

## Hoće li se kratkoročni učinci intervencija razlikovati od onih dugoročnih?

Kratkoročni učinci uglavnom se odnose na izravne rezultate provedbe pojedinačnih projekata i njihovu usklađenost s pokazateljima ishoda na razini razvojnih prioriteta i mjera. Oni su često mjerljivi unutar kraćeg vremenskog razdoblja (npr. završetak infrastrukturnog projekta, otvaranje novih radnih mjesta, povećanje broja korisnika javnog prijevoza). Kratkoročni učinci obično uključuju izravne koristi za ciljne skupine, poput povećane dostupnosti usluga ili infrastrukture, zatim vidljive promjene u fizičkom ili administrativnom okruženju, poput renoviranih zgrada ili modernizirane opreme te rast kapaciteta lokalnih aktera, kroz edukaciju, tehničku pomoć ili institucionalne reforme.

S druge strane, dugoročni učinci odnose se na šire i trajnije promjene koje proizlaze iz integriranih rezultata više projekata i njihovog doprinosa strateškim ciljevima UA Osijek. Oni uključuju pokazatelje učinka na razini ciljeva, a često se manifestiraju kroz strukturalne promjene u društvu ili gospodarstvu, poput održivog gospodarskog rasta, smanjenja nezaposlenosti ili demografskih pomaka, zatim promjene u ponašanju i navikama građana, primjerice povećano korištenje javnog prijevoza ili usvajanje zelenih tehnologija, pa i povećanja otpornosti lokalne zajednice na ekonomske, društvene i ekološke izazove, kao što su klimatske promjene ili gospodarske krize.

Razlike između kratkoročnih i dugoročnih učinaka ponajviše proizlaze iz činjenice da kratkoročni učinci reflektiraju neposrednu implementaciju, dok dugoročni učinci ovise o sinergijskim efektima intervencija tijekom vremena. Kratkoročni učinci vidljivi su odmah nakon završetka projekta (npr. novi parkovi, obnovljene zgrade), dok dugoročni učinci postaju očiti tek kroz nekoliko godina, kada se projektni rezultati integriraju u svakodnevni život i šire društvene procese (npr. povećana kvaliteta života, smanjena migracija). Kratkoročni učinci su relativno izvjesni jer proizlaze iz direktne provedbe projekata, a dugoročni učinci su često uvjetovani širim društvenim, političkim i ekonomskim okolnostima te zahtijevaju dodatne napore za njihovu održivost.

Dugoročni učinci često ovise o sinergiji među projektima i njihovoj sposobnosti da zajedno stvore neki širi utjecaj, primjerice kratkoročna ulaganja u biciklističku infrastrukturu mogu brzo rezultirati povećanjem prometa ili korisnika, ali dugoročni učinak može uključivati smanjenje emisija CO<sub>2</sub>, poboljšanje zdravstvene slike stanovništva ili veću privlačnost grada za turiste i mlade obitelji.

Ulaganja u revitalizaciju određenog područja, primjerice osječke Tvrdje, mogu kratkoročno privući posjetitelje, ali dugoročni učinci ovise o sposobnosti lokalne zajednice da održava nove sadržaje i koristi ih za trajnu gospodarsku korist. Kratkoročni učinci fokusirani su na specifične pokazatelje i ciljne skupine, dok dugoročni učinci imaju širi utjecaj na regionalnu razinu i doprinose globalnim ciljevima, poput klimatske neutralnosti.

Dugoročne učinke u ovom slučaju možemo promatrati kroz neke od **pokazatelje učinka na razini ciljeva**, odnosno konkretno: kretanje stope nezaposlenosti, broja korisnika u sustavu minimalnih zajamčenih naknada, broja novoosnovanih tvrtki, broja noćenja odnosno posjetitelja, kvalitete zraka, stope razvrstavanja otpada, stope priključenosti na sustav vodovoda i odvodnje s pročišćavanjem, površinu rekonstruiranih i revitaliziranih brownfield lokacija koje se aktiviraju u nove namjene.

Slijedeći navedenu logiku, kratkoročne učinke intervencija možemo promatrati kroz ostvarenje **pokazatelja ishoda na razini prioriteta i mjera**, primjerice broj tvrtki i obrta koje su pokrenuli

mladi i koje su primile financijske potpore za pokretanje nove tvrtke, broj osoba kojima su pružene novoorganizirane ili unaprijeđene socijalne usluge, broj stambenih jedinica stavljenih u funkciju za organizirano stanovanje pripadnika ranjivih skupina, broj osoba uključenih u osmišljene programe prevencije za ranjive skupine, broj unaprijeđenih objekata poduzetničke infrastrukture - zone, inkubatori, akceleratori i sl., broj objekata kulturne baštine obuhvaćenih programima i inicijativama za valorizaciju kulturne baštine, broj saniranih i zatvorenih neuvjetnih odlagališta komunalnog otpada i sl.

Kratkoročni i dugoročni učinci intervencija razlikuju se u svom dosegu, trajanju i doprinosu strateškim ciljevima. Iako se kratkoročni učinci manifestiraju kroz ostvarenje konkretnih projektnih rezultata, dugoročni učinci odražavaju širu i dublju transformaciju koja doprinosi održivom razvoju UA Osijek. Da bi dugoročni učinci bili ostvareni, važno je osigurati da kratkoročni rezultati budu usklađeni s dugoročnim vizijama te da se poduzmu dodatne mjere za održavanje postignuća.

U ovoj fazi, moguće je procijeniti razinu ostvarenja samo kratkoročnih učinaka intervencija, dok je analizu dugoročnih učinaka moguće napraviti najranije u sljedećem trogodišnjem ili dužem razdoblju.

## Kakva je percepcija dionika i javnosti u odnosu na provedene intervencije?

Partnerski i participativni pristup tijekom izrade Strategije ključno doprinosi pozitivnijoj percepciji javnosti i relevantnih dionika tijekom njezine provedbe, na način da ključni akteri i šira javnost razumiju ciljeve Strategije i prepoznaju njezinu relevantnost. Time se povećava legitimitet Strategije kao dokumenta koji reflektira stvarne potrebe zajednice. Nadalje, uključivanjem dionika u ranim fazama smanjuje se mogućnost otpora provedbi projekata, budući da su sudionici već upoznati i identificiraju se sa strateškim ciljevima. Također, lokalni dionici najbolje razumiju specifičnosti područja, što omogućava prilagodbu Strategije stvarnim uvjetima i potrebama zajednice.

Analizirajući zapisnike sjednica Partnerskog i Koordinacijskog vijeća UA Osijek možemo zaključiti da je u svim relevantnim pitanjima postignut konsenzus članova te da je postignut dogovor oko projekata koji su uključeni u SRUA Osijek do 2020., uz razumijevanje da su predstavnici pojedinih JLS-ova zagovarali projekte svojih gradova odnosno općina. Naknadne izmjene Akcijskog plana također su izvršene konsenzusom članova Partnerskog vijeća, odnosno isti su dali pozitivno mišljenje na iste.

U sklopu SRUA Osijek izrađena je i Komunikacijska strategija čija je svrha podizanje svijesti i informiranje javnosti o ulozi i značaju Strategije razvoja UA Osijek za razvitak cijelog područja aglomeracije. Komunikacijska strategija, odnosno njena provedba imala je veliki utjecaj na percepciju javnosti i relevantnih dionika o provedbi projekata SRUA Osijek do 2020.

Pretraživanje internetskih stranica za informacije o projektima provedenim u sklopu SRUA Osijek pokazalo je da su se često objavljivala priopćenja, organizirale konferencije za novinare i koristili lokalni mediji za promidžbu, što je doprinijelo povećanju transparentnosti i povjerenja od strane lokalne zajednice.

Nadalje, naglasak na ključne teme kao što su povećanje kvalitete života, razvoj gospodarstva i održivost doprinosi pozitivnoj percepciji javnosti, koja Strategiju doživljava kao alat za rješavanje stvarnih problema zajednice.

Javnost i dionici provedbu projekata i SRUA Osijek percipiraju kao transparentan i participativan proces, čemu pridonosi kvalitetna komunikacija i raznolikost kanala informiranja. Uz kontinuirano ulaganje u interakciju i suradnju s dionicima te javnost, moguće je dodatno ojačati povjerenje i povećati angažman zajednice, što je i jedna od preporuka za provedbu Strategije za novo razdoblje.

## 7. Zaključci i preporuke

Provedbom SRUA Osijek do 2020. ostvaren je značajan doprinos postavljenim ciljevima i prioritetima, osobito u revitalizaciji brownfield područja, unaprjeđenju kulturne baštine i razvoju javne infrastrukture. Većina planiranih projekata je realizirana, a tijekom referentnog razdoblja izrađena je i projektna dokumentacija za mnoge projekte, što postavlja temelje za buduću provedbu.

Iz provedenog istraživanja u okviru ovog vrednovanja, realizirani projekti pozitivno su utjecali na život stanovnika kroz revitalizaciju kulturne i javne infrastrukture, povećanje dostupnosti turističkih i društvenih sadržaja te modernizaciju energetske sustava, iako je za potpuni učinak potrebno dulje razdoblje.

Dugoročni učinci i ciljevi još se ne mogu u potpunosti procijeniti, već je samo vidljiv trend prema njihovom ostvarenju. Za cjelovitu ocjenu uspješnosti i ostvarenja dugoročnih učinaka i ciljeva nužno je kontinuirano praćenje i daljnje vrednovanje u budućnosti.

Nastavno na do sad navedeno u prethodnim poglavljima, završnim izvješćem daju se sljedeći zaključci i preporuke:

- ❖ Ciljevi i prioriteti SRUA Osijek utemeljeni su na stvarnim potrebama i razvojnim potencijalima te opravdani u odnosu na potrebe. Realizirani projekti u skladu su s relevantnim nacionalnim odnosno regionalnim strategijama i dokumentima te interno komplementarni.
- ❖ S obzirom na tipove provedenih projekata izgledno je da će učinci intervencije trajati nakon što ona završi te će se dodatno unaprijediti provedbom nove SRUA za razdoblje do 2027.
- ❖ Razina ostvarenja ciljeva SRUA, promatrajući isključivo kroz realizaciju planiranih projekata, jest na 63%. Ipak, razinu ostvarenja ciljeva kroz realizirane projekte mora se promatrati i komplementarno, stoga je taj doprinos veći od iskazanog postotka. Također, provedbom nove SRUA za razdoblje do 2027., očekuje se nastavak ostvarenja ovih ciljeva i daljnji pozitivni doprinos.
- ❖ Preporučuje se provoditi kontinuirano interno praćenje učinaka provedbe te redovito i pravovremeno izrađivati i dostavljati godišnja izvješća o rezultatima provedbe SRUA za razdoblje do 2027. nadležnom ministarstvu. Nalazi tih izvješća trebali bi se koristiti za prilagodbu akcijskog plana u skladu s postignutim rezultatima i promjenjivim okolnostima.
- ❖ Predlaže se dodatno unaprijediti koordinaciju i planiranje među svim uključenim dionicima kako bi se olakšala provedba složenih projekata i maksimizirao integrirani pristup razvoju te da u tijelu nadležnom za praćenje kao i do sada djeluju predstavnici operativne razine JLS, kao i predstavnici ostalih partnerskih institucija i organizacija, uz redovito praćenje uključenosti članova (i po potrebi zamjena) u rad tijela, čime bi se osigurala veća uključenost i vlasništvo predstavnika vijeća nad projektima, ali i strategijom u cjelini. Također, predlaže se praćenje organizirati tako da se provodi u određenim unaprijed dogovorenim vremenskim periodima za dogovorene koordinacije odnosno za redovite godišnje izvještaje
- ❖ Preporučuje se uvesti praksu češćeg praćenja vrijednosti pokazatelja i planirati korištenje pokazatelja s lako dostupnim izvorima provjere već u fazi programiranja. Time bi nositelj provedbe SRUA bio manje ovisan o vanjskim dionicima za prikupljanje podataka, što bi olakšalo i unaprijedilo praćenje ostvarenja pokazatelja. Također, rezultati bi se mogli

jasnije i učinkovitije prezentirati građanima i donositeljima odluka te koristiti u sljedećim fazama planiranja i provedbe ove i povezanih strategija.

- ❖ Za ubrzanje provedbe predlaže se intenzivirati rješavanje imovinsko-pravnih odnosa i osigurati spremnu projektno-tehničku dokumentaciju za planirane investicije.
- ❖ Preporučuje se kontinuirano raditi na pronalaženju dodatnih izvora financiranja i informiranju o dostupnim izvorima koji se planiraju za buduće srednjoročno i dugoročno razdoblje, ali i poticati suradnju s privatnim sektorom kroz javno-privatna partnerstva te koristiti financijske instrumente poput zajmova ili zelenih obveznica za projekte usmjerene na održivi razvoj.